van de belangstelling. Hij beschikte maar niet over kracht, zoo stelde hij het voor, hij was zelf de kracht Gods. Hij was op z'n minst de Messias der Samaritanen.

* * *

Toen heeft de Naam van Jezus den toovenaar doen bezwijken. Ook Simon zelf gelooft. Het schijnt later, dat zijn geloof den wortel gemist heeft. Doch Christus heeft toch ook op zijn geest beslag gelegd.

In het pogen te zien van de tegenstelling tusschen Christus en Simon mogen we niet tevreden zijn met den buitenkant dezer dingen ontdekt te hebben. Inderdaad is er een contrast tusschen de glorie die Simon, aangebeden toovenaar, gewonnen heeft, en de nog veel grooter heerlijkheid van Christus onder de Samaritanen. Zijn dienaar, Filippus, wordt door den toovenaar nageloopen.

Maar we moeten hier ook zien het conflict en het contrast tusschen de verrukking door een toovenaar en het geloof in Christus.

Daarbij is het dan typisch, dat de verrukking buiten de eigenlijke werkelijkheid van het leven staat. Straks blijkt dat bij Simon zelf, die verrukt is over Jezus en de apostelen, doch hij wordt niet behouden; het gaat buiten hem om. De extase is het op een oogenblik in vervoering komen; boven zichzelf uitgeheven worden; de grenzen van tijd en omstandigheden, van historie en roeping vergeten; zich tot het meest on-natuurlijke begeven: de tooverij. Het is de wilde, ongecontroleerde overgave aan een reeks verbijsteringen.

Zoo is het geloof niet. Filippus predikt aan de Samaritanen Christus, Die beloofd was, en Dien zij soms verwachtten (Joh. 4:25). Zoodoende is in het geloof direct de band aan het Woord en aan het verbond en aan de historie en aan de werkelijkheid van ons leven. Het geloof leeft bij het zeggen des Heeren: „Ik ben de God van uw vader..." De geloovige wordt door God gehouden binnen de grenzen van zijn leven; daar mag hij niets van vergelen in een duizeling zijner zinnen; daar moet hij nuchter in zijn. Het is bittere ernst, zijn zonde en schuld en lijden en zijn sterven straks. Daarin is Christus gekomen.

De toovenaar wil den mensch verbijsteren; boven die werkelijkheid uitheffen; met een onnoozel middeltje zijn geest verslaan; aan het denken het zwijgen opleggen; de verdwazing invoeren .... en dan zeggen, dat dit de nabijheid Gods is en de beschutting tegen den levensnood.

Maar de evangelist predikt den Samaritanen Christus. Van God gezalfd en naar de mate van hun behooren tot het verbond der besnijdenis hun beloofd. Christus, Die in de bitterheid van dit leven is neergedaald. God heeft Hij slechts kunnen verzoenen door Zijn gehoorzaam, bewust lijden en sterven.

* * *

Zien wij de tegenstelling zóó, dan is hier de vermaning om in ons geloof te tasten naar de werkelijkheid, naar het verbond, naar de lijn der geslachten; en om te staan en te blijven staan waar wij staan, in den hoek der arme zondaren; en om daar nu alléén het Woord te aanvaarden in den Naam van Jezus. Dan is er voor geestdrijverij geen plaats; geen ruimte voor zelfverheffing; en geen gelegenheid om God te naderen buiten de nuchtere werkelijkheid van dit ons geteisterd leven om.

En dit is nu de overwinning van ons geloof in Christus, dat wij niet meer opgetrokken worden en dan weer neergesmakt en heen en weer geslingerd als van een toovermacht; maar dat wij zeker zijn; zeker in het verbond, en in onze roeping en in de eindelooze genade, waarmee Christus Zich over ons ontfermen wil.

Christus is in de niet-betooverde wereld gegeeseld en gehoond, gekruisigd en gestorven, opdat wij in dit ons leven vrij zouden staan. Niet in verrukking, maar in de eenvoudigheid, de vernieligende eenvoudigheid van ons geloof in den Naam van Jezus.

W. R. S.

KERKELIJK LEVEN

De navolging van Christus.

In den laatsten tijd wordt onder ons het thema van de „navolging van Christus" weer vrij vaak en nadrukkelijk naar voren gebracht. Hier ziet men een uitgever, die een boek over de „navolging van Christus", geschreven door den bekenden kloosterling Thomas à Kempis, als belooning voor het aanbrengen van abonné's op één zijner uitgaven uitlooft aan calvinisten; loopende daarmede in de lijn van ethischen en aanhangers der Groninger school. Ginds ontvlamt een polemiek tusschen een tweetal personen van calvinistischen huize, die beiden bij het gereformeerde onderwijs betrokken zijn, over de vraag, in hoeverre de schrijver van dit boekje, Thomas à Kempis, al of niet gelden mag als voorloper van de Reformatie, de Kerkhervorming. Elders wordt, onder invloed van allerlei van buitenaf komende leuzen, of als gevolg eener z.g. interkerkelijke of interconfessioneele samenwerking, in conferentie of pers, ook van calvinistische structuur, telkens weer de eisch gesteld, dat men Jezus Christus na-volgen moet, en „in Zijn voetspoor wandelen". En van de naleving van dien eisch wacht men dan heilzame vruchten voor het oorlogs-probleem, of voor dat der sociale gerechtigheid, der perspolemiek of -ireniek, der vroomheidsoefening, en wat dies meer zij. En onder al die bedrijven door raken we zoo zoetjes-aan àl verder verwijderd van den tijd, waarin het calvinistisch volksdeel — men vergunne ons het situatie-teekenende woord, ondanks Dr Haitjema — zich rustig liet waarschuwen door de stem van Dr A. Kuyper c.a., die een dergelijk imitatie-ideaal, gelijk het b.v. in den roman „In His Steps" zich presenteert, rondweg afwees.

Dat intusschen over het z.g. probleem van de navolging van Christus niet allen gelijkelijk denken, is niet vreemd. Zoo is het geweest van het begin af aan. Dat ligt trouwens aan de ongelukkige probleemstelling, waarmee Thomas à Kempis (gestorven 1471) al dadelijk zijn bovenvermelde verhandeling heeft opgezet. Een probleemstelling, waarvan de zwakte en de krachteloosheid slechts door een ontstellend gebrek aan nadenken onder de calvinisten onopgemerkt blijven kon.

Of is het geen bewijs van principiëele verwardheid, wanneer Thomas à Kempis al dadelijk in de eerste woorden van zijn daareven genoemde geschrift een aanhaling geeft uit Johannes 8:12, die hij echter onmiddellijk verhaspelt, ja, in haar tegendeel verkeert? Joh. 8:12 luidt: „die Mij navolgt, zal in de duisternis niet wandelen". Het grieksche woord voor „navolgen" wijst duidelijk op een achter-iemand-aankomen: er is één, die vooraan gaat, en er zijn anderen, die vólgen; er is één, die vóóròp gaat, en er zijn anderen, die in zijn gevolg met hem meekomen. Hetzelfde grieksche woord wordt óók gebruikt voor de scharen, die achter Jezus aanloopen (later riep een groot percentage van die heusche naloopers: kruis Hem), of voor blinden, die niet van achter Hem wijken willen. Terecht heeft dan ook Thomas à Kempis, toen hij dit tekstvers in latijnsche vertaling citeerde, het grieksche woord voor „volgen" of „navolgen" weergegeven door een latijnsch aequivalent: „qui sequitur me", die mij volgt. Hier is het latijnsche werkwoord „sequi" op zijn plaats. Wanneer evenwel — een paar regels daarna — Thomas toekomt aan de vraag, wat dat woord „sequi" beteekent, vervangt hij in zijn parafrase unverfroren het woord „sequi" door een totaal ander begrip, n.l. door het werkwoord „imiteeren". En dat is wel heel erg mis. „Sequi" beteekent achter-iemand-aankomen, soms ook met-iemand-meegaan. Maar dáárbij behoudt immers ieder zijn eigen werk, zijn eigen taak, zijn eigen gedaante, zijn eigen doel? Doch „imitari", imiteeren, wil zeggen: iemand nabootsen, op hem gaan lijken, hem nadoen, een copie van hem worden, de gedaante van dien ander aannemen.

Dat nu deze twee werkwoorden, „sequi" en „imitari", in beteekenis zeer veel verschillen, en dat het tweede met geen mogelijkheid kan gelden als voor de hand liggende parafrase van het eerste, is zonder eenige inspanning dadelijk ieder duidelijk. Wanneer b.v. een generaal in den strijd „voorop gaat", „volgen" hem de soldaten. Dat is het eerste navolgen: sequi. Wie dat doet is een goed soldaat. Een soldaat evenwel, die den generaal imiteert, is een kwajongen, of een revolutionair. Wanneer hij in zijn eentje of in de cantine een generaalsuniform aantrekt, of een éven krijgshaftig gezicht als de generaal zet, is hij niets meer dan een kwajongen. En als hij deze imitatie van den generaal naar buiten brengt, zijn levensprogram daarvan maakt, en dus in zijn doorloopende levenshouding, in heel zijn levensgedrag, dóén wil wat de generaal doet, och, dan krijgt de man eenvoudig den kogel: een rebel.

Hoe is het nu mógelijk, zou men vragen, dat Thomas à Kempis een boek gaat schrijven over de „navolging van Christus", en dan dadelijk in de eerste regels zulk een ingrijpende fout maakt? Het was slechts mogelijk, omdat achter dat boekje van Thomas à Kempis die heel lange en smartelijke weg lag van kerkbederf, van wetenschappelijke ontwrichting, en van vroomheidsverzieking, dien de middeleeuwen hebben geplaveid. Thomas' fouten laten zich gereedelijk verklaren. Maar het is minder gemakkelijk te verstaan, waarom in ónzen tijd er nog zoovele calvinisten zijn, die met dergelijke lectuur dwepen, of die, nu geheel afgedacht van eenige Thomas-lectuur, het imiteeren van den Jesus exemplaris als kroon der christelijke wijsheid, of als draaggrond der gehoorzaamheid zien.

Zoo iets móét verder leiden op het pad van verwarring.

En ook op dat van willekeur.

Nemen wij van elk van die twee een voorbeeld.

* * *

Wat die verwarring betreft, wijzen wij er op, dat men, hetgeen trouwens vanzelf spreekt, nimmer komen kan tot een éénstemmige uitspraak omtrent de concrete manier, waarop wij Christus inderdáád kunnen imiteeren. Dat ligt eenvoudig aan het standpunt zelf dat men inneemt, zoodra men zich door het waanbegrip van de imitatie-van-Jezus laat bekoren en meenemen. Dit waanbegrip zelf immers is slechts mogelijk, bij wie principiëel op dit bepaalde punt de Heilige Schrift verloochent. Deze toch zegt uitdrukkelijk, dat men Jezus niet imiteeren kàn. Dat het ook niet màg. Dat het in den grond een groote zonde is. De Schrift legt altijd den nadruk er op, dat het werk van Christus Jezus geheel eenig is; dat Hij Gods geboden heeft volbracht in die zeer bepaalde en geheel eenige konkrete situatie, waarin Hij geplaatst was, Hij alleen. In die konkrete situatie toch was Hij Middelaar, Borg, Schuldverzoener, Plaatsbekleeder, tweede Adam, Verlosser, Verdiener bij God. Geen van deze praedicaten nu past op eenig ander mensch. Wat menschen doen moeten, is wel het volbrengen van de wet, gelijk Hij zelf dit te allen dage heeft gedaan. Maar dit volbrengen van de wet kan bij ons nimmer imitatie zijn, al was het alleen maar hierom, dat ieder onzer weer een andere situatie ontmoet, in een anderen tijd leeft, een andere opdracht heeft dan de ander, of — dan de Middelaar van God en menschen. Daaruit volgt dus, dat nu eenmaal het denkbeeld zelf der „imitatie-van-Jezus" een onbijbelsch ontwerp is, men dan ook — in zijn verder voortspinnen van den draad dezer redeneering — de leiding van de Schrift mist, en missen móét, als het erop aankomt, de groote vraag te beantwoorden, wie Jezus eigenlijk is, en wat Hij komt doen, wàt nu eigenlijk toch wel het „essentiëele" is, het leiding-gevende, het zeer bepaald konstitutieve in den ambtelijken dienst, dien Jezus van Nazareth volbracht heeft, onder ons wonende. Dit gemis van de leiding der Schrift, dit niet-meer kunnen zien op de lijnen der openbarings-geschiedenis, is de diepste oorzaak, waardoor de één zijn „Jezusbeeld" weer totaal ànders construeert dan de ander. De één verklaart Hem tot irenicus-par-excellence, de ander ziet Hem als den strijder-bij-uitnemendheid. De één zal dus van de wáre imitatie spreken, als hij den zachtmoedigsten mensch op aarde ontdekt, de ander als hij den polemicus ontmoet. De één ziet Jezus als revolutionair, de ander als primair gebondene aan de wet. De één legt op het eenzaam bidden, de ander op het onder de menschen treden van Jezus den meesten nadruk: op den laatsten, den grooten dag van het feest kwam Hij eens de schare opschrikken: Joh. 7. De één volgt Jezus na in zijn niet-getrouwd zijn, de ander sluit zijn oogen juist voor dit niet-getrouwd zijn, en „construeert" — hij wordt nu ietwat geslepen — de navolging van Jezus op zulk een wijze, dat zijn eigen huwelijksleven met wat er mee samenhangt toch de plaats behoudt, die hij, (maar hij weet zelf niet meer precies, waaróm) zoo gaarne er aan toegekend ziet.

De gekozen voorbeelden bewijzen zelf reeds, hoe machteloos elke poging is tot een konkrete imitatie-van-Jezus.

En tevens wijzen zij den goeden opmerker de grondfout zelf in heel dat imiteeren-willen aan. Neem b.v. den zooeven genoemden ongehuwden staat van Jezus. Wie Christus ziet als tweeden Adam, als verlosser, als den mensch, die ambtelijk zonder zonde is, die zal weten, dat Hij om een zeer bepaalde reden ongehuwd gebleven is. Is nu de „imitatie" het door God gestelde ideaal, dan zal de drager van dit ideaal den ongehuwden staat móeten verheerlijken, en zoeken. Erkent hij daarentegen Christus als zijn borg, wordt met één slag alles anders. Want dan GEEFT Christus onder meer door Zijn offerande, ook ten aanzien van het huwelijksleven, óns het gezonde, frissche huwelijksleven terug als genade-geschenk. De „imitator"-van-Jezus zal dus monniken en nonnen voorbeeldig moeten vinden, voor-beeld. Doch de gezonde nà-volger van Christus roept nu om vrouw — en vooral om kinderen.

En zóó is het nu ook op de terreinen, waarop de andere door ons gekozen voorbeelden van daareven liggen. De „imitator" zal b.v. den tekst: „komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijn, en Ik zal u rust geven", en eveneens de daarop volgende uitspraak: „leert van Mij, dat[1]) Ik nederig en zachtmoedig ben", opvatten als een oproep om toch vooral van de moeiten des levens uit te rusten in de zachte armen van Jezus, aan de borst van Hem. „Komt tot Mij" — om dan stil te staan. En die „zachtmoedigheid" en „nederigheid" van Jezus zal hij dan zien als het „essentieele" van Jezus, zijn groote voorbeeld, en dus ook van zijn eigen imitatie: het zachte, ingetogen christentype wordt dan geboren: ge kent het van de conferentie, de radio. Maar de ander, die tegen deze foutieve redeneering gewapend is, en dus de nà-volging van Christus-in-diens-ambtsdienst zich tot eisch stelt, zal deze uitspraken laten staan in hun eigenlijke beteekenis, en daarom deze paraphrase er van geven: „komt tot Mij, als publiek leermeester en voorganger, en niet tot de rabijnen en de schriftgeleerden; komt tot Mij als nieuwtestamentisch leermeester en voorganger, gij allen, die onder het ondragelijke juk van menschen-inzettingen en van joodsch-nomistische werkheilig-

1) „Dat", Statenvertaling. „Omdat" — zie onder — is beter.